

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka

wydanie specjalne

Warszawa

2021

Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka
wydanie specjalne

ISSN: 2450-8160

nr.indeksu: 19464

numer: 71 (11-12/2021)

Redaktor naczelny: Gontarenko N.

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics
of Pedagogical University of Cracow, Polska;

L. Nechaeva, dr, Instytut PNPu im. K.D. Ushinskogo, Ukraina.

K. Fedorova, PhD in Political Science, International political scientist, Ukraine.

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. »Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

info@conferenc.pl

Nakład: 80 egz.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wszelkie prawa do materiałów prac należą do ich autorów.

Pisownia oryginalna jest zachowana.

Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach
należą Sp. z o.o. »Diamond trading tour».

Obowiązkiem jest odniesienie do czasopismo.

Opinie wyrażane w artykułach czy reklamach są publikowane na wyłączną
odpowiedzialność autorów, sponsorów lub reklamodawcy. W związku z tym ani
Redakcja, ani Wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za konsekwencje
wykorzystania jakichkolwiek nieścisłych informacji.

Warszawa 2021

"Diamond trading tour" ©

ISSN: 2450-8160

**РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА ОСВІТЯНСЬКИЙ ПОШУК
СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ**

Заремський М., Зенченко А. 5

**ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ**

Акімова О. В., Слушний О. М. 10

**PECULIARITIES OF TEACHING CHEMICAL DISCIPLINES IN THE
PHARMACEUTICAL SPECIALITY**

Mskhiladze A., Chanturia M. 18

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ
МЕНТАЛЬНИХ КАРТ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)**

Рудницька Н. А., Шутовська С. 22

**УЧАСТЬ МОЛОДИХ ВИКЛАДАЧІВ У РОЗВИТКУ СПОРТУ У
СІЛЬСЬКИХ ГРОМАДАХ**

Баркова Ю. 29

РЕГІОНАЛЬНИЙ ТА ОСВІТЯНСЬКИЙ ПОШУК СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

REGIONAL AND EDUCATIONAL SEARCH OF THE MIDDLE AGES

Заремський М.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, правознавства та методики навчання,

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Україна,

Зенченко А.,

студент, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Zaremsky M.

candidate of Pedagogical Sciences, PhD (pedagogical sciences),

senior Lecturer of the Department of history, jurisprudence and teaching methods of the Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical University, Ukraine,

Zenchenko A.,

student of the Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv national pedagogical University, Ukraine

Анотація. У роботі проаналізовано основні етапи та особливості становлення догматики християнства в епоху середньовіччя. Схарактеризовано центральні проблеми співвідношення віри та розуміння як центральні для патристики і схоластики, ідеї, покладені у фундамент освіти середньовіччя.

Ключові слова: середньовічна філософія, теоцентризм, патристика, номіналізм, реалізм, схоластика, освіта

Summary. *The main stage and peculiarities of the formation of the dogma of Christianity in the Middle Ages are analyzed in the work. The central problems of the relationship between faith and understanding as central to patristic and scholasticism, the ideas laid in the foundation of medieval education, are characterized.*

Keywords: *medieval philosophy, theocentrism, patristic, nominalism, realism, scholasticism, education*

Постановка проблеми. Середньовічна філософія формувалася за умов феодального суспільства панівної ролі церкви в житті суспільства. Ці обставини визначали її зміст і форму. Основна проблема цієї філософії концентрувалася навколо поняття Бога (теоцентризм), а філософування проявлялося передусім у формі богословської думки. Тому раціоналістичний елемент знання підпорядковувався вірі, а науковий інтерес – релігії.

Передусім, Бога характеризує єдність сутності та існування. Загальне ім'я – «Сущий», відкрите Богом Мойсею, найбільш підходить йому, поперше, тому, що воно не позначає жодної форми, а лише буття; по-друге, воно універсальне і позначає нескінченний океан субстанцій; по-третє, воно позначає буття, що існує цілком у теперішньому, адже буття Бога не знає ні минулого, ні майбутнього» [2].

В основі стосунків християнства і філософії покладено цілу гаму суджень апостола Павла про те, що «роздумування мудреців... метушливі», що «мудрі-лукаві», «що мудрість світу цього є безумство перед Богом» [1]. «Ці су-

дження, – підкреслює А.М.Чанишев, – зорієнтовують на негативне ставлення християнства до філософії, а ...знання фактично підмінюються вірою» [3].

За словами Фоми Аквінського, філософія була служницею богослов'я. Та все ж крізь теологічну запону схоластики пробивалися традиційні філософські проблеми - питання про першооснови буття, сенсу людського життя, пізнання. Проблема походження світу вирішувалося в душі біблійського креаціонізму: світ створено з нічого Богом. Правда, в цей час були сформульовані дві неортодоксальні моделі космосу. Згідно з першою (її автор – ірландський філософ часів формування схоластики Йоан Скот Еріугена), Бог не творить світ за своєю волею, а спонтанно проростає в нього, виливається (еманує) в нього за внутрішньою потребою своєї природи. Інша неортодоксальна космологічна модель відстоювала ідею вічності світу: світ не створений Богом, оскільки існує одвічно. Цієї концепції дотримувався, зокрема, й французький філософ, магістр, пізніше професор факультету мистецтв паризького університету, схоласт Сігер

Брабантський. Цілом зрозуміло, що обидві космологічні моделі суворо засуджені церквою.

Тут дуже промовисто виглядає сутність розуміння соціального часу у світлі викладеної у його знаменитої «Сповіді»: Тепер мені видався ясным очевидним той факт, що ні прийдешність, ні минушина не існують. Отже, неправильно казати: «Є три часи: минулий, теперішній і майбутній», краще б вже казати так: «Є три часи: теперішній минувшини, теперішній теперішності і теперішній майбутності» [4].

«Тобто, з одного боку, між Воскресінням і кінцем світу «об'єктивно» вміщується певний хронологічний ряд, а з іншого – сам «хронос» тут найменш важливий, зрівняний із невлотною миттєвістю теперішнього», - зазначає історик літератури Назар Федорак [2], підкреслюючи прагнення Святого Августина подолати примітивне – на рівні окремої людини – розуміння часу як поєднання минулого, теперішнього і майбутнього. Чи не це положення стане своєрідним духовним стержнем, конструктивним осердям середньовічної патристики і схоластики? І чи не воно дасть змогу вибудувати досить довершену систему освіти, яка стане дороговказом для розвитку науки в європейських країнах у часи Ренесансу і Модерну?

Якщо прослідкувати хронологію, процес виникнення й розвитку Середньовічної філософії, варто, насамперед, зосередитися на аналізі патристики, в основі якої зосереджено сукуп-

ність теологічних та політико-соціологічних доктрин християнських мислителів II-VIII століть. Першими носіями її ідеї були апологети, з-поміж яких виділявся Ориген - грецький християнський теолог, філософ, учений, якому, до речі, належить авторство терміну «боголюдина». Він здійснив спробу побудувати цілісну філософську систему на основі положень християнської релігії. Свого апогею патристика досягла в діяльності каппадокійського гуртка на грецькому Сході і творчості Августина на латинському Заході. Істотною рисою патристики була її вірність ідеї одкровення. Остання безпосередньо проявилася в протиставленні віри і розуму. Патристика розглядала філософування як пояснення Біблії, а Біблія трактувалася як підкріплення відповідних положень платонізму та аристотелізму. В основі онтології патристики була ідея Бога як абсолютного буття: якщо в катафатичній теології Бог розглядався як зосередження благоді, справедливості, всемогутності, то в апофатичній - Бог як абсолют позбавлявся будь-яких атрибутів на тій підставі, що він перебуває за межами буття. Космос як витвір бога оцінювався нескінченно нижче від свого творця. Світ загалом сприймався оптимістично, як благоді витвір бога, сповнений доцільності. Для космології патристики характерні теологізм, визнання універсальної гармонії і співвіднесеності речей, естетичне виправдання світу.

Найбільш відомим представником

західної патристики був Аврелій Августин Іпонійський, або Блаженний (354-430). Пропаганді і захисту християнства він присвятив чимало років. Онтологію і вчення про Бога як абсолютне буття цей мислитель запозичив із неоплатонізму. За Августином, буття Бога можна безпосередньо вивести із самосвідомості людини. Час він розглядав як корелят душі, яка пам'ятає, спостерігає і очікує. В автобіографічному творі «Сповідь» уперше в історії філософії аналізує проблему суперечливої динаміки людської особистості. Проблема ж історичного процесу була поставлена і знайшла Містичне тлумачення в трактаті Про “Град Божий” (проти язичників (лат. *De Civitate Dei contra paganos*)), у якому була здійснена спроба універсалізувати і систематизувати схему священної історії і показати підпорядкованість їй залежність від неї світської історії фактичної держави.

Як бачимо, Августин здійснив значний вплив на релігійну і філософську думку Європи. Протестантизм використовував і використовує донині його ідеї з метою обґрунтування релігійного індивідуалізму і своєї віри, а представники сучасного екзистенціалізму вбачають у Августині одного із своїх попередників.

Другим типом середньовічного філософування була схоластика (релігійно-філософське вчення західноєвропейського Середньовіччя, яке, на противагу містиці, поєднувало релігійні догматизацію і раціоналістичною методологією

і особливим інтересом до формально-логічної проблематики). Розрізняють ранню (XI—XII ст.) і пізню (XII—XIV ст.) схоластику. Починаючи з XVI ст. відбувається певне відродження схоластики (так звана друга схоластика), яка була ідеологією контрреформації.

Формування схоластики відбувалося в умовах панування католицької церкви. Вона була покликана до життя новим піднесенням культури, що проявилось у виникненні міських нецерковних шкіл. У цих умовах християнська теологія, яка існувала у формі патристики, мала надати християнству формалізованого, раціонального характеру, зробивши предметом своєї систематизації теолого-філософські положення патристики. Рання схоластика орієнтувалася, в основному, на неоплатонізм та логіку аристотелізму. У цей період сформувався номіналізм і реалізм.

Пізня схоластика формувалася в умовах подальшого прогресу міського життя, виникнення університетів тощо. Треба відзначити вплив на пізню схоластику передової арабомовної філософії, шартрської школи, античної філософії, зокрема аристотелізму в християнсько-католицькому дусі. Ця обробка аристотелізму пов'язана з іменем філософа і богослова святого Альберта Великого (Большедта) особливо його учня Фоми Аквінського, засновника пізньої схоластики.

Боротьба аристотеліків і августиніанців до початку XIV ст. трансформувалася в боротьбу томізму з прибічниками

ками Д. Скота. Паралельно продовжувала точитися боротьба номіналізму з реалізмом. Реалісти вважали, ніби загальні поняття (універсали) існують онтологічно, тобто реально, утворюючи самостійний світ духовних, безтілесних сутностей, первинних щодо одиничних речей. Наприклад, ідея людини переує буттю окремих індивідів і зумовлює їх буття; прекрасне - переує буттю одиничних прекрасних речей тощо.

Номіналісти ж наполягали на тому, що реально існують лише одиничні предмети, доступні органам чуття. Універсали ж не мають реального (незалежно від речей) існування. Це звичайні «імена» речей. Поміrkований номіналізм одержав назву концептуалізму. Вільям Оккам, Жан Бурідан та інші мислителі поєднали номіналізм з теорією двоїстої істини і тим самим відмовилися від основної догматичної установки ортодоксальної схоластики, визнали автономне становище філософії та науки стосовно віри. У них з'явилася потреба в реабілітації природи, деміфологізації і християнської картини світу. Першим наголосив на цьому Роджер Бекон. Єдність теології і філософії викликає у Бекона з онтологічного принципу єдності Бога – творця і його творінь. Відтак у Властивостях зовнішнього емпіричного

світу слід вбачати і віднаходити властивості духовних надприродних сутностей.

Особливу саморуйнуванні схоластичної філософії відіграв номіналізм. П.А. Абеляр, Іоанн Дунс Скот і Вільям Оккам на протигагу диктатурі богословських понять висунули принцип індивідуалізації, що підготувало основу до просвітництва та методологічного скептицизму Відродження і Нового часу. У цьому зв'язку варто згадати знамениту «бритву Оккана», яка була призначена «відсікати зайві сутності» (з метою економії мислення – «не множити сутностей без необхідності»). Зазначене сприяло становленню світського раціоналізму і дослідницької науки. Номіналісти стали першими вченими і природознавцями в Європі. Вони «повернули» природі її суверенні права, Показавши примат реальності, проторуюючи шлях емпіризму і сенсуалізму, істинам розуму, факту.

Список використаної літератури

- Первое послание Павла к коринфянам (1 Кор.3.20; 1 Кор.3.19; 1 Кор. 1.21). Біблія. М., 1956. С.1173.
- Бандуровский К.В. Проблемы этики в «Сумме теологии» Фомы Аквинского// Вопросы философии. 1997. №9. С.157.
- Чанышев А.И. Курс лекций по древней и средневековой философии. М., 1991. С.
- Святой Августин. Сповідь. Частина XX. Висновки аналізу трьох часів. / Пер. З латини Ю. Мушака. Львів: Свічаво, 2008. с. 261. – 356 с.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Акімова Ольга Вікторівна,

*доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами
Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського
sopogov@ukr.net*

<https://orcid.org/0000-0001-9513-4594>

Слушний Олег Миколайович,

*аспірант кафедри педагогіки,
професійної освіти та управління освітніми закладами
Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського slushny@gmail.com*

<https://orcid.org/0000-0002-7075-2131>

Інновації є життєво важливим компонентом прогресу в різних галузях. Інновації в освіті мають особливе значення, оскільки освіта відіграє вирішальну роль у створенні сталого майбутнього. Інноватика у галузі освіти є галуззю наукового знання, котра досліджує освітній процес та методи втілення його в життя. Дослідження науковців дозволяють вдосконалити якість освіти і зробити її зміст таким, що максимально відповідає сучасним вимогам.

Педагогічна інноватика – наука, що вивчає природу, закономірності виникнення та розвитку педагогічних інновацій щодо суб'єктів освіти, а також забезпечує зв'язок педагогічних традицій з проєктуванням майбутнього освіти. Сформульовано основні принципи, які створюють основу впровадження інноваційних технологій в освіті: підхід, орієнтований на учня; конкретна структура та організація курсу та його зміст для послідовного, «повного» досвіду учнів; ефективна презентація контенту в різних форматах і модальності; негайне застосування нових знань у

автентичних ситуаціях на уроці та реальному житті та отримання практичних результатів курсу; ітераційний процес побудови знань і розвитку навичок; ситуаційне навчання; постійне активне спілкування, співпраця та співпраця учнів у різноманітних заходах малих і великих груп; високий рівень внутрішньої мотивації; сугестивний, підтримуючий та ефективний стиль викладання; негайний, об'єктивний і стимулюючий зворотний зв'язок; постійна підтримка учнів; системне використання інноваційних методів навчання в класних і домашніх завданнях; поєднання інтенсивної роботи та повного відпочинку.

Ключові слова: інноватика; інноваційні моделі; педагогічна інноватика, освітнє середовище; педагогічні нововведення.

Akimova Olga Viktorivna,

*Doctor of pedagogical sciences, professor of Department of Pedagogy,
Vocational Education and Management of Educational Institutions
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University
sopogov@ukr.net*

Slushnyi Oleh Mukolayovych,

*graduate student of Department of Pedagogy,
Vocational Education and Management of Educational Institutions
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University
slushny@gmail.com*

INNOVATIVE ACTIVITIES IN SCHOOL EDUCATION: PROSPECTS OF IMPLEMENTATION

Innovation is a vital component of progress in various fields. Innovation in education is particularly important because education plays a crucial role in creating a sustainable future. Innovation in the field of education is a field of scientific knowledge that explores the educational process and methods of its implementation. Researchers' research allows to improve the quality of education and make its content that best meets modern requirements.

Pedagogical innovation is a science that studies the nature, patterns of origin and development of pedagogical innovations in relation to educational entities, as well as provides a link between pedagogical

traditions and the design of future education. The basic principles that form the basis for the introduction of innovative technologies in education are formulated: a student-centered approach; specific structure and organization of the course and its content for a consistent, «complete» experience of students; effective presentation of content in various formats and modalities; immediate application of new knowledge in authentic situations in the lesson and real life and obtaining practical results of the course; iterative process of knowledge building and skills development; situational learning; constant active communication, cooperation and cooperation of students in various activities of small and large groups; high level of internal motivation; suggestive, supportive and effective teaching style; immediate, objective and stimulating feedback; constant support of students; systematic use of innovative teaching methods in classroom and homework; a combination of intense work and complete rest.

Key words: innovation; innovative models; pedagogical innovation, educational environment; pedagogical innovations.

Постановка проблеми. Виклики, котрі постали перед сучасною освітою, можливо подолати через освоєння і впровадження інноваційних форм освіти. Як наслідок, виникає проблема невідповідності між уже сформованою системою освіти та сучасними потребами суспільства та людини. Тому необхідний новий погляд на освіту, котра б завдяки впровадженню освітніх інновацій відповідала сучасним освітнім потребам.

Інновації є життєво важливим компонентом прогресу в різних галузях, і освіта нічим не відрізняється. Інновації в освіті є особливо важливими, враховуючи, що молоді уми, сформовані освітньою системою сьогодні, завтра будуть лідерами інновацій. І якщо швидко мінливі по-

треби нинішньої робочої сили є будь-яким ознакою того, що чекає майбутніх поколінь, ці інвестиції будуть необхідні, щоб продовжувати прогресувати з такою швидкістю та якістю, якими ми є сьогодні.

Освітня повинні оновити застарілі процеси та підходи, які визначають школи та університети по всій країні, а також запровадити методи, які краще підготують учнів до роботи в майбутньому. Це включає, перш за все, зміни в навчальній програмі та практичне ознайомлення з широкими цифровими інструментами, які використовуються сьогодні в різних галузях.

Як впроваджувати інновації в освітній галузі. Багато професіоналів мають ідеї щодо того, як вони

можуть покращити освітню систему, але дуже мало хто володіє інструментами та підтримкою, необхідними, щоб перетворити свою пристрасть із абстрактної ідеї в реальність [8].

Для виживання та прогресу окремої людини, нації та людства необхідні інновації та еволюція. Інновації в освіті мають особливе значення, оскільки освіта відіграє вирішальну роль у створенні сталого майбутнього. «Інновації нагадують мутацію, біологічний процес, який сприяє розвитку видів, щоб вони могли краще конкурувати за виживання» [3, с. 5]. Тому інновації слід розглядати як інструмент необхідних і позитивних змін. Будь-яка людська діяльність (наприклад, промислова, бізнесова чи освітня) потребує постійних інновацій, щоб залишатися стійкою.

Гостро постала потреба в освітніх інноваціях. «Освіта потребує не тільки нових ідей та винаходів, які руйнують очікування ефективності сьогоденного статус-кво; щоб мати суттєвий вплив, ці нові рішення також мають «масштабуватися», тобто стати достатньо великими, щоб обслуговувати мільйони студентів і викладачів або велику частину певних груп населення, які недостатньо обслуговуються» [5, с. 11].

Інноватика у галузі освіти є галуззю наукового знання, котра досліджує освітній процес та методи втілення його в життя. Дослідження науковців дозволяють вдосконалити

якість освіти і зробити її зміст таким, що максимально відповідає сучасним вимогам. Інноватика в даній області є затребуваним науковим напрямком, тому що кожні 5-10 років у системі освіти з'являється потреба часткового перегляду та реорганізації її структури.

Аналіз досліджень. Питання інноваційного розвитку, котрі стосувалися проблеми забезпечення інновацій в освітній сфері, вивчали Д. Адамюк, Ю. Атаманюк, М. Богуславський, О. Василець, Д. Висоцький, В. Геєць, О. Дубасенюк, В. Загвзинський, І. Зязюн, Л. Козак, В. Кремень, І. Підласий, Л. Шевченко, Л. Шостак, Н. Юсуфбекова та ін.

У зарубіжній педагогіці проблеми планування інновацій та управління інноваційними процесами вивчають Р. Адам, Е. Роджерс, А. Кінг, Б. Шнайдер, Л. Андерсон, Л. Брігс, Х. Барнет та ін. Питання дифузії інновацій висвітлені в роботах Е. Роджерса, Й. Шумпетера, І. Перлакі, В. Гартмана, Р. Фостера, Б.Твісса та ін.

Мета статті – розглянути інновації в освіті як інструмент необхідних і позитивних змін.

Виклад основного матеріалу. Освіта, будучи соціальним інститутом, що обслуговує потреби суспільства, є незамінним для того, щоб суспільство вижило та процвітало. Він має бути не тільки всеосяжним, стійким та чудовим, але й повинен постійно розвиватися, щоб відповідати викликам швидко мінливого та

непередбачуваного глобалізованого світу. Ця еволюція має бути системною, послідовною та масштабованою; тому очікується, що шкільні вчителі, викладачі коледжів, адміністратори, дослідники та політики повинні впроваджувати інновації в теорію та практику викладання та навчання, а також усі інші аспекти цієї складної організації, щоб забезпечити якісну підготовку всіх учнів до життя та роботи [6, с. 4].

Педагогічна інноватика – наука, що вивчає природу, закономірності виникнення та розвитку педагогічних інновацій щодо суб'єктів освіти, а також забезпечує зв'язок педагогічних традицій з проектуванням майбутнього освіти. Інновації в освіті можуть включати такі різновиди взаємодії: вчителі у школі усвідомлюють потребу в тому, щоб ідеї краще поширювалися серед інших учителів; викладачі у закладах вищої освіти виявляють прогалини в розумінні серед студентів у їхній аудиторії та розглядають нові, творчі способи підходу до цієї теми; адміністратори освітніх установ визначають потребу в кращому спілкуванні між вчителями та батьками та працюють над створенням онлайн-системи, яка забезпечує більшу прозорість прогресу їхньої дитини. Хоча кожна з цих форм інновацій дуже різна, кожна залучає вчителя, який слідує за інноваційним процесом, щоб удосконалити способи функціонування освітньої системи [8].

Впроваджувати інновації – це виходити за рамки того, що ми зараз робимо, і розвивати нову ідею, яка допоможе нам виконувати нашу роботу по-новому. Таким чином, мета будь-якого винаходу полягає в тому, щоб створити щось відмінне від того, що ми робили, за якістю чи кількістю чи обома. Щоб отримати значний трансформуючий ефект, інновацію необхідно запустити, що вимагає швидкого поширення та широкомасштабного впровадження [6].

Освітні інновації виникають у різних сферах і в багатьох формах. Інновації можуть бути спрямовані на прогрес в одному, кількох або всіх аспектах освітньої системи: теорії та практики, навчальної програми, викладання та навчання, політики, технологій, установ та управління, інституційної культури та освіти вчителів. Його можна застосовувати в будь-якому аспекті освіти, який може мати позитивний вплив на навчання та учнів.

Подібним чином освітні інновації стосуються всіх зацікавлених сторін: учнів, батьків, вчителів, освітніх адміністраторів, дослідників і політиків і вимагають їх активної участі та підтримки. Розглядаючи учнів, ми думаємо про вивчення когнітивних процесів, що відбуваються в мозку під час навчання, – виявлення та розвиток здібностей, навичок і компетенцій. Вони включають покращення ставлення, схильності, поведінки, мотивації, самооцінки, самоефектив-

ності, автономії, а також спілкування, співпраці, залучення та продуктивності навчання [6].

Під час технологічної виставки в освіті Bett, що проходить щороку в Лондоні, озвучили пріоритетні галузі на наступні роки: штучний інтелект, кібербезпека, науки про життя, обробна промисловість, енергетика. Щоб якнайкраще підготуватися до майбутнього, прийдешнім поколінням потрібно здобувати такі навички: критичне мислення, комунікаційні навички, емоційний інтелект, аналітичні здібності, технічні навички (STEM). Прикладом, яким можна на практиці проілюструвати, що таке педагогічна інноватика, вважається впровадження профільного навчання в школі. Багато шкіл нині пропонують дітям в 10-11 класах вибрати навчальний профіль: математичний, гуманітарний, медичний і т. ін. Це нововведення в освітньому процесі покликане допомогти дітям поглиблено вивчити ті предмети, які вони виберуть, щоб здавати в якості ЄДІ або вступних іспитів до вищих навчальних закладів.

Іншим прикладом інноваційної діяльності в шкільній освіті можна вважати появу занять з профорієнтації в багатьох школах. Профорієнтаційна діяльність покликана допомогти учням визначитися з їх майбутнім освітою і кар'єрою. Адже сьогодні існує безліч освітніх програм в навчальних закладах середньої та вищої професійної освіти, про які се-

редньостатистичний учень школи навіть не підозрює, але які могли б його зацікавити. Завдяки такому нововведенню, як профорієнтаційна діяльність в школах, учні отримують широке уявлення про свої майбутні перспективи.

Прикладом інноватики в школі, який отримав широке поширення, можна вважати введення електронного журналу. Ця комп'ютерна програма гранично спростила таку процедуру, як ведення щоденників і журналів, і дозволяє вчителям швидко доводити всю необхідну інформацію до відома батьків [2, с. 4].

Науковці сформулювали десять основних принципів, які створюють основу впровадження інноваційних технологій в освіті:

- підхід, орієнтований на учня;
- конкретна структура та організація курсу та його зміст для послідовного, «повного» досвіду учнів;
- ефективна презентація контенту в різних форматах і модальності;
- негайне застосування нових знань у автентичних ситуаціях на уроці та реальному житті та отримання практичних результатів курсу;
- ітераційний процес побудови знань і розвитку навичок [7];
- ситуаційне навчання [4], яке використовує реальні життєві ситуації як основу навчальної діяльності і, особливо, для розвитку професійної компетентності;

- постійне активне спілкування, співпраця та співпраця учнів у різноманітних заходах малих і великих груп;
- високий рівень внутрішньої мотивації розвивається та постійно підтримується через емоційне залучення кожного учня до командної роботи та навчального процесу;
- сугестивний, підтримуючий та ефективний стиль викладання викладача, що включає постійну участь у класі; негайний, об'єктивний і стимулюючий зворотний зв'язок; постійна підтримка учнів;
- системне використання інноваційних методів навчання в класних і домашніх завданнях як для засвоєння змісту та розвитку навичок, для спілкування та співпраці, так і для підтримки високого рівня когнітивного, фізичного та емоційного стану учнів;
- застосування сугестивних прийомів, таких як розслаблення, структурування діяльності в класі, позитивне оточення, емоційне залучення;
- поєднання інтенсивної роботи та повного відпочинку.

Висновки. Таким чином, педагогічна інноватика – наука, що вивчає природу, закономірності виникнення та розвитку педагогічних інновацій щодо суб'єктів освіти, а також забезпечує зв'язок педагогічних традицій

з проектуванням майбутнього освіти. Об'єкт педагогічної інноватики – це процес виникнення, розвитку та освоєння інновацій в освіті учнів, що ведуть до прогресивних змін якості їх освіти. Предмет педагогічної інноватики – сукупність педагогічних умов, засобів і закономірностей, пов'язаних з розробкою, впровадженням та освоєнням педагогічних нововведень в освітній реальності; система відносин, котрі виникають в інноваційній освітній діяльності, спрямованій на становлення особистості суб'єктів освіти (учнів, педагогів, адміністраторів).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Ткаченко Тетяна. 12 інноваційних технологій в освіті: що українцям можна запозичити просто зараз. 2020. URL : <https://osvitoria.media/experience/12-innovatsijnyh-tehnologiyi-v-osviti-shho-ukrayintsyam-mozhna-zapozychytu-prosto-zaraz/>
- Примеры педагогической инноватики. URL: <https://viafuture.ru/sozdanie-startapa/pedagogicheskaya-innovatika>
- Hoffman A. and Holzhter J. (2012), “The evolution of higher education: innovation as natural selection”, in Hoffman, A. and Spangehl, S. (Eds), *Innovation in Higher Education: Igniting the Spark for Success*, American Council on Education, Rowman & Littlefield Publishers Inc., Lanham, MD, pp. 3-15.
- Lave J. and Wenger, E. (1991), *Situated Learning. Legitimate Peripheral Participation*, University of Cambridge Press, Cambridge.
- Shelton J. (2011), “Education innovation: what it is and why we need more of it”, *Education Week*, Sputnik post, September 28, available at: http://blogs.edweek.org/edweek/sputnik/2011/09/education_innovation_what_it_is_and_why_we_need_more_of_it.html (accessed September 16, 2020).

- Serdyukov P. (2017) Innovation in education: what works, what doesn't, and what to do about it?, *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, Vol. 10 No. 1, pp. 4-33. URL: <https://doi.org/10.1108/JRIT-10-2016-0007>
- Serdyukov P. and Ryan, M. (2008), *Writing Effective Lesson Plans: The 5-Star Approach*, Allyn&Bacon, Boston, MA.
- The Impact of Innovation in Education By Ashley DiFranza November 13, 2019 URL : <https://www.northeastern.edu/graduate/blog/education-innovation/>
- US Department of Education (2004), "What do we mean by 'innovation'?", US Department of Education, available at: www2.ed.gov/about/offices/list/oii/about/definition.html

PECULIARITIES OF TEACHING CHEMICAL DISCIPLINES IN THE PHARMACEUTICAL SPECIALITY

Mskhiladze Antonina, Chanturia Mineda
*Sokhumi State University, Faculty of Natural
Science, Mathematics, Technology and Pharmacy
PhD, Associate Professor*

Annotation: *The paper discusses the importance of knowledge of the dynamic regularities of chemical disciplines for the study of biochemical and physiological processes in the body to determine the mechanisms of action of medicinal substances. The paper shows that the qualification of future pharmacists requires knowledge of fundamental issues such as chemical kinetics and equilibrium, surface phenomena, solution thermodynamics, phase transformations and dispersion systems. This is necessary to determine the relationship of the chemical structure of drugs to their biological action, biotransformation, production technology, as well as to master the methods of classification, storage and analysis of drugs.*

Keywords: chemical disciplines, pharmaceutical speciality, education, pedagogical methodology, toxic substances, experiment, teaching process.

The aim of the study is to improve the teaching of chemical disciplines at a pharmaceutical specialty high school.

The subject of research is the theoretical and methodological foundations of modernization of teaching of chemical disciplines at the University, the condi-

tions of their implementation in the specialty of pharmacy.

Methodological basis of research consists of systemic, integrative, technological, information-efficient and competent underpinnings

The training of future pharmacists is directly related to the teaching of chemi-

cal disciplines – general and inorganic, analytical, physical, and colloidal, organic chemistry. Knowledge of basic chemical laws is essential to master the biological and pharmaceutical disciplines. Knowledge of the basic issues of chemical disciplines is necessary for future pharmacists to master not only theoretical knowledge but also analytical and instrumental research methods, to develop practical skills in working with various instruments and chemicals, devices that will be used by graduates in the production and analysis of drugs.

The peculiarity of chemical education for future pharmacists and biologists is the development of correspondence between logical and professional thinking. It can be achieved through systematic work on problem-solving, observation, and introduction to chemical experimentation, and such abilities can determine causal connections between structural skills and functions. One of the important topics in the study of chemical disciplines – general, analytical, physical, and colloidal chemistry – specializing in pharmaceuticals is the topic of solutions. The relationship between the studied issue of this theory and specific disciplines in solving medical and pharmaceutical problems is important. Future pharmacists need to know the role of water as a solvent in life processes, the laws of Henry, Dalton, and Sechenov, the laws of diffusion and osmosis, and Raoult's laws.

Particular attention is paid to the study of proteolytic theories, acid-base proper-

ties of chemical compounds, properties of the buffer system of the organism. In the study of general, analytical, physical, and colloidal chemistry, knowledge of kinetic and thermodynamic laws, related to reactions biologically active substances, methods, analysis of drugs, and technologies of their production is important. Laboratory research – one of the most important forms of active learning. Particular attention is paid to safe methods of work in chemical laboratories, correct handling of chemicals.

An important part of the preparation of students of pharmaceutical specialties is the study of aspects of chemical ecology. Depending on the purpose of ecological education, it is possible to distinguish different types of ecological education: ecological education, formation of ecological knowledge, development of ecological culture. Students study the mechanisms of toxic effects of inorganic and organic compounds, a study in detail the different physicochemical methods of analysis, their application in pharmaceutical practice

Among the most difficult problems in the world are environmental problems, the solution of which is associated with great difficulties. In the educational and scientific environment, special attention is paid to environmental issues, although the introduction of environmental aspects in curricula is not perfect. The time allotted to the study of chemistry by educational standards in pharmacy, biology, and other related specialties is insufficient to understand and identify ways to

solve environmental problems and the safe use of chemicals.

The effects of substances on a living organism are varied. Specialists in various fields, biologists, chemists, pharmacists must have information about the toxic effects of substances. It is impossible to predict their toxicity based on a review of the composition and structure of substances. Many new substances have been synthesized in recent decades, but most of them are not safe. Benzene, ethylbenzene, formaldehyde, phenol, xylene, and toluene are currently recognized as the most toxic substances. All these substances are more or less present in practically everyone's apartment, as they are included in the facing and wood substitute materials. Their negative impact on human health is determined by the concentration of these substances, so knowledge of the methods of their determination and the development of practical skills remains a fundamental task of analytical chemistry.

The effects of substances on a living organism vary. Specialists in various fields, biologists, chemists, pharmacists must have information about the toxic effects of substances. It is impossible to predict their toxicity based on a review of the composition and structure of substances. Many new substances have been synthesized in recent decades, but most of them have not been found to be safe. Benzene, ethylbenzene, formaldehyde, phenol, xylene, and toluene are currently recognized as the most toxic substances. All these substances are more or less

present in practically everyone's apartment, as they are included in the facing and wood substitute materials. Their negative impact on human health is determined by the concentration of these substances, so knowledge of the methods of their determination and the development of practical skills remains a fundamental task of analytical chemistry.

It should be noted that the course of analytical chemistry includes experimental work in a fairly large volume. In contrast to chemistry education, which includes 3 semesters to study methods of identification and quantitative analysis of inorganic substances, the pharmaceutical specialty and additionally physicochemical methods of analysis, such as spectroscopy, chromatography, and electrochemical methods of analysis, are limited to one semester.

A typical curriculum for analytical chemistry requires quite a lot of time for pharmacy students to study the theoretical foundations of instrumental methods of analysis (spectroscopy, chromatography, electrochemistry) and to identify their different substances, to determine their structure, for qualitative and quantitative analysis. It is desirable to add similar elective courses in addition to laboratory training, which will greatly enhance the level of professional knowledge of students – future specialists in the field of production and quality control of medicines, medicines, and other biologically active substances.

The specificity of the theoretical and methodological training of students is of

an integrative nature and professional and practical orientation.

The methodological training of students, aimed at the formation of general professional and subject competences, is based on an integrative methodology, in the infrastructure of which there are different methodological approaches (integrative, system-activity, integrated, competence-based, safety, meta-subject...).

From the standpoint of the competence-based approach, three groups of competencies have been identified as the goals of teaching chemical disciplines:

- Over-subject;
- subject;
- methodical.

The practical significance of the work lies in the fact that the theoretical provisions (leading ideas, principles, laws) are brought to the the level of methodological recommendations and teaching aids

References:

- Litvinova T.N., Sheldeshov N.V., Balachevskaya O.V. WAYS OF ECOLOGIZATION OF THE COURSE OF PHYSICAL AND COLLOIDAL CHEMISTRY FOR STUDENTS OF THE PHARMACEUTICAL FACULTY // Modern science-intensive technologies. – 2007. – No. 10. – P. 94-95;
- Chanturia M., Monitoring environmental and analytical chemistry – International Scientific Conference “Modern Problems of Ecology”, Kutaisi, 2015, Tom IV
- Chanturia M., Mskhiladze A.G. – Some aspects of teaching problem-based chemical kinetics, Proceedings of Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences, Publishing House “Meridiani” Tbilisi, 2017, Tom XIII-XIV, 125-137
- Internet Resources

УДК 0 81'373.611: 811.133.1

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ЗА ДОПОМОГОЮ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ
(НА МАТЕРІАЛІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)**

Н. А Рудницька,

ст. викладач кафедри іноземної філології і перекладу,

С. Шутовська,

студентка гуманітарно-педагогічного факультету Національний університет біоресурсів і природокористування України e-mail: nathalie.nauuu@gmail.com, snezhka28122001@gmail.com <http://orcid.org/0000-0002-7077-0874>

**FEATURES OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE
COMMUNICATIVE COMPETENCE WITH THE HELP OF
MENTAL MAPS (ON THE MATERIAL OF THE FRENCH
LANGUAGE)**

Rudnytska N.A.

*Senior Lecturer of the Department of Foreign Philology and
Translation of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

Shutovska S.

student of the Faculty of Humanities and Education

Анотація. В статті досліджуються сучасні принципи підготовки і особливості формування іношомовної комунікативної компетентності за допомогою ментальних карт як комунікативно та візуально структуровані моделі, які дозволяють охопити всю структуру матеріалу, логічну послідовність, аналітичність у генеруванні основної думки і використовуються для створення ідей, прийняття рішень, упорядкування інформації та її обробки для формування іношомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: ментальна карта, іншомовна комунікативна компетенція, дискурс, логіка мислення.

***Abstract.** Communicative and visually structured models allow to cover the whole structure of the material, logical sequence, analytics in generating the main idea. This method of structuring information is mental maps, which are used to create ideas, make decisions, organize information and process it.*

Its purpose is to determine and substantiate the peculiarities of using mental maps as an effective means of forming students' foreign language communicative competence. The basis of compiling intelligence maps is the method of associations.

The mental map concentrates in itself: the representation of ideas that break with textual representations are ordinary, which are quite linear. Thus, the use of mental maps for the formation of foreign language communicative competence gives positive results, because mental maps:

- comfortable to use;
- show the links between phenomena;
- develop the logic of thinking;

The use of mental maps in French classes also develops creative, aesthetic and intellectual abilities of students, thinking, memory, creates motivation to master a foreign language as a means of communication.

Key words: mental map, foreign language communicative competence, discourse, logic of thinking.

Сучасні освітні реалії орієнтуються на взаємодоповнюючі інформаційні технології, ідеї структурноментального навчання, основою якого є розуміння змісту, що забезпечується через його унаочнення, асоціативні, логічні контекстні співвідношення.

Комунікативні і візуально зображенні структуровані моделі дозволяють охопити всю структуру матеріалу, логічну послідовність, аналітику при генерації основної ідеї. Однією з таких методик структурування інформації є ментальні карти, які застосовуються з метою генерації ідей, прийняття рі-

шень, упорядкування інформації та її опрацювання; внутрішня композиція: розгалуженість проблематики та її варіативність; складання планів, розуміння своїх цілей, опису напрямів діяльності; ведення конспектів; створення презентацій і проєктів, у яких відображено хід думок; проведення мозкових штурмів тощо.

Постановка проблеми. Запам'ятовування навчального контенту іноді є реальною проблемою для студентів. Карти розуму є дуже ефективними педагогічними та дидактичними інструментами, які дозволяють

максимально мобілізувати знання і поглибити процес навчання, зосередивши увагу і змусивши працювати довготривалу пам'ять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою використання ментальних карт в освіті і у закладах вищої освіти зокрема, займалися вчені Т. Б'юзен (1974), В. Ласкомб, П. Монгін, В.М. Казагачев, Л.Г. Горбань і Я.І. Толочко (2015), Н.В. Камишанська (2016), А.В. Козлова (2014), Н.В. Косогова (2014), Н.В. Оксентюк (2015), В.М. Гриньова (2018), Т.А. Колтунович (2019).

Мета статті – визначення та обґрунтування особливостей використання ментальних карт як ефективного засобу формування іншомовної комунікативної компетентності студентів.

Виклад основного матеріалу. Теорія інтелект-карт народилася на початку 70-х років ХХ століття завдяки відомому англійському психологу Тоні Б'юзену [5]. Ретельно вивчивши досвід мислення кращих розумів людства, таких як Л. да Вінчі, Альберт Ейнштейн, Томас Едісон, Джеймс Джойс та ін., Б'юзен зазначив, що ці генії максимально використовували усі ментальні можливості свого мозку, на відміну від середньої людини, яка використовує лише 5% головного мозку. Він вирішив «змусити свій мозок працювати». Припустивши ці можливості з досягненнями сучасної психології щодо пам'яті та мислення, Б'юзен розробив технологію мислення та запам'ятовування інформації,

яку він назвав «інтелект-карти» («mind maps»). В основі складання інтелект-карт лежить метод асоціацій, який ще більше 100 років тому почав застосовувати Зігмунд Фрейд для лікування неврозів.

Тоні Б'юзен також визначає ментальну карту як «Дерево-діаграма» [1]. Центр цієї діаграми відповідає тому тема, основна ідея та гілки, що з неї випливають, дозволяють відмовитися від цієї ідеї. Цей тип діаграм відповідає поданню «Промениста думка» стосовно функції мозку. Так карта розуму відображала б «природну» організацію думки: центральної ідеї на основі асоціації. Крім того, він порівнює мозок з «Гігантською машиною для поєднання». У центрі кожної з них розміщується головний об'єкт, навколо якого додаються асоціативні зв'язки, що вивільняють творчість. Наступний крок: особистісний сенс отриманої інформації, базований на асоціаціях сприяють її запам'ятовуванню [1].

Отже, Т. Б'юзен запропонував фіксувати інформацію не лінійно, а асоціативно, пов'язуючи думки одні з одними в просторі.

У своєму визначенні карти розуму Валері Ласкомб додає крапку про їх роль, уточнюючи, що вони в першу чергу використовуються для організації, але також представляти знання розмежовано. Летіція Карлер уточнює, що крім представлення ідей, знань, карти розуму забезпечують глобальний та синтетичний вигляд, а одна сторінка часом дуже складної теми.

П'єр Монгін додає важливий аспект, який дозволить нам закріпити тут визначення ментальних карт. За його словами, вони говорять чотирма мовами: слова (усі ключові слова), зображення (малюнки) додано, щоб проілюструвати ідеї, уточнити їх, колір та нарешті контекст із посиланням на різні зв'язки між ідеями, які можуть бути представленими.

Робота над побудовою ментальної карти починається з реалізації ядра, в центрі аркуша, який представляє тему, що потрібно розробити. З цієї центральної точки потім вийде кілька галузей, які відповідають основним ідеям.

Ментальна карта зосереджує в собі: представлення ідей, що розриваються з текстовими уявленнями звичайні, які є досить лінійними. Крім того, ці уявлення мають перевагу, загалом, у всіх сфері навчання. Ось чому це інструмент, який вимагає тривалого часу адаптації, щоб ознайомитися з новим представленням ідей. В основі ментальної карти лежить принцип когнітивної візуалізації.

Студентоцентрована парадигма системи вищої освіти спрямована на створення сприятливих умов для особистісного розвитку студентської молоді. Адже сьогоднішнім студентам, яким властивий кліповий спосіб сприйняття інформації, така методика буде корисна, особливо для формування іншомовної комунікативної компетентності. Так, наприклад, у закладах вищої освіти Франції застосовуються

новітні методики, включаючи ментальні карти, вживаються всі можливі заходи задля запобігання і подолання невдач в навчанні [7].

Інтелект-карта або ментальна карта – це простий, але унікальний інструмент, який дозволяє піддавати інформацію ефективній обробці для її кращого структурування. Іншомовна комунікативна компетентність базується на опису процесу чи події, думки або ідеї в комплексній, систематизованій, графічній формі. Таке візуалізація інформації створює цілісну картину явища або процесу, спонукаючи студентів до іншомовної комунікації при опануванні іноземної мови, враховуючи смислові, причинно-наслідкові або асоціативні зв'язки між поняттями, між частинами та цілим.

Графічне подання інформації не переважує мозок, запускає механізми зосередженої комунікації. Ефективність «інтелект карт» пояснюється тим, що розумові процеси в мозку людини можуть бути графічно зображені подібним же чином. При розробці ментальної карти ми ніби намагаємося намалювати своє мислення [2].

На заняттях французької мови можна створювати ментальні карти в залежності від теми, мети та іншомовних завдань заняття (рис 1).

Найбільш ефективні результати дає використання розумових карт при роботі з лексичним матеріалом. При вивченні і закріпленні нової лексики застосовуються наступні методи роботи з картами:

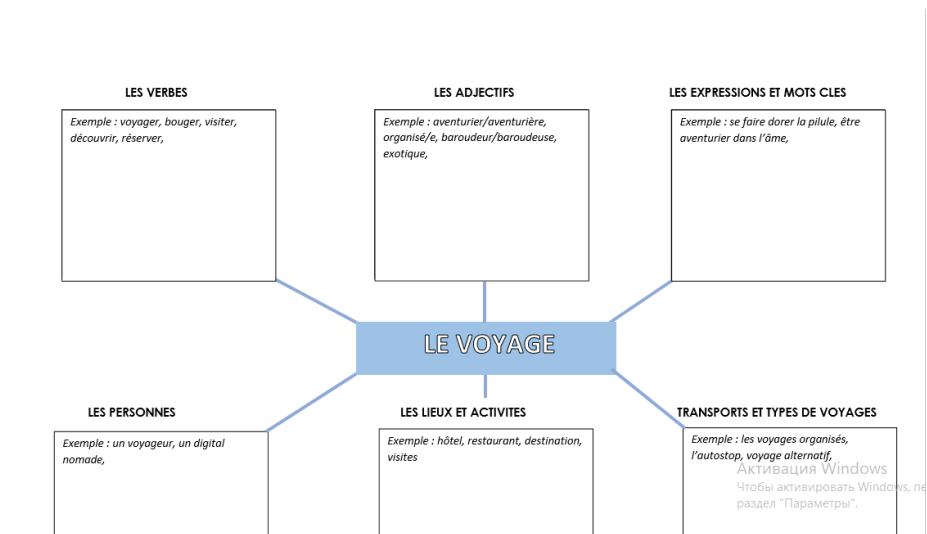

Рисунок 1: Вивчення лексичної теми «Voyage» за допомогою ментальної карти.

- складання розумових карт студентами в групі;
- складання ментальної карти індивідуально або в парі;

Ментальні карти використовують також для засвоєння іншомовної лексики і її перевірки, що дозволяє студентам визначити слабкі і сильні сторони в даній лексичній темі. Їх використання при вивченні граматичних категорій теж покращують результати студентам, зокрема з низьким рівнем, адже легше відтворити весь ланцюжок, перейшовши від образу до конкретної дії. Крім того, за допомогою ментальної карти у студентів поліпшується швидкість іншомовної комунікації, формування ідей, понять, процесів.

Результати дослідження та їх обговорення. Застосування інтелектуальних карт на заняттях французької мови дозволяє:

1. Мотивувати до побудови аналітико-структурованої іншомовної комунікації.
2. Організувати індивідуальну, групу та колективну іншомовної комунікацію.
3. Здійснювати диференційований підхід.
4. Використовувати інтерес щодо проєктної діяльності студентів.
5. Навчити користуватися онлайн-сервісами (MindMeister.com, Bubbl.us, caco.com і ін.) та програми (XMind, FreeMind, iMindMap, MindJet Mindmanager, Edrow Mind Map, Visual Mind), WikiMindMap – інтерфейсом до Вікіпедії, який перетворює статтю Вікіпедії в ментальну карту.

Висновки та пропозиції. Отже, застосування ментальних карт для формування іншомовної комунікативної компетентності дає позитивні результати, оскільки ментальні карти:

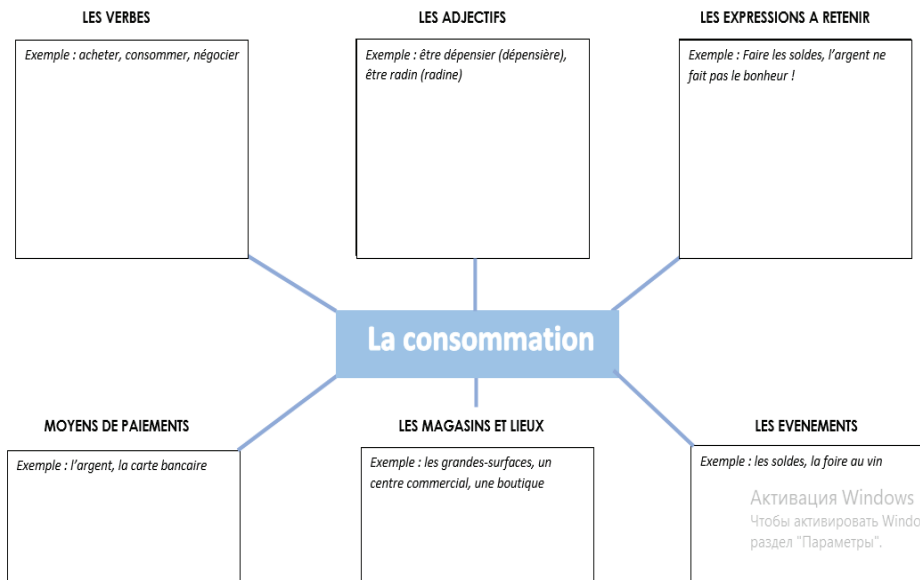

Рисунок 2: Вивчення лексичної теми «Consumation» за допомогою ментальної карти.

- зручні у використанні;
- показують зв'язки між явищами;
- розвивають логіку мислення;
- сприяють кращому запам'ятовуванню інформації;
- об'єднують велику кількість даних;
- розвивають мислення та його креативність.

Широке використання новітніх педагогічних технологій з інноваційними дидактичними ресурсами, які значною мірою впливають на організацію навчального процесу, потенційно підвищують ефективність навчання..

Проте, перед тим як застосовувати ментальні карти в процесі навчання треба переконатися, що цей інструмент, який повинен допомогти студентам,

не блокує їх в кінцевому рахунку навчання.

Застосування ментальних карт на заняттях з французької мови розвиває також творчі, естетичні та інтелектуальні здібності студентів, мислення, пам'ять, створює мотивацію до оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування.

Список використаних джерел

- Бьюзен, Т. (2003). Супермышление (2-е изд.). Минск: Попурри.
- Фоер Д. (2013). Эйнштейн гуляет по Луне: Наука и искусство запоминания Moonwalking with Einstein. The Art and Science of Remembering Everything. М.: Альпина Паблишер.
- Приклади інтелектуальних карт. URL: http://studopedia.ru/18_4998_prikлади-intelektualnih-kart.html.
- Романовський О.Г., Гриньова В.М., Резван О.О. (2018). Ментальні карти як іннова-

ційний спосіб організації інформації в навчальному процесі вищої школи. Інформаційні технології і засоби навчання. Т. 64, 2, 185–195.

Техніка інтелектуальних карт (mind mapping) для організації думок і не тільки. URL: <http://world-ny.com/mind-mapping-technique>.

Buzan T. (2005). The Memory Book. ISBN 978-1-4066- 4426.

Dictionnaire Larousse URL:<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/piste/61186>.

Rudnytska N.A. (2019). Innovation and reform in educational system of France. Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія. Київ: Міленіум, 10 (3), 34–39.

УДК: 796.011.1:352(1-22):373.5.011.3-051

УЧАСТЬ МОЛОДИХ ВИКЛАДАЧІВ У РОЗВИТКУ СПОРТУ У СІЛЬСЬКИХ ГРОМАДАХ

Баркова Юлія

Запорізький національний університет, факультет фізичного виховання,
здоров'я та туризму, кафедра фізичної культури і спорту
ORCID iD 0000-0002-5177-7763
barkova.juo@gmail.com

Стаття присвячена питанням поліпшення стану спортивного розвитку на рівні сіл та селищ. Розкрито причини суттєвого занепаду інтересу до фізичної культури, обґрунтовано доцільність опрацювання практичних аспектів вирішення даної проблематики на рівні територіальних громад. Запропоновано розглядати залучення молодих фахівців (випускників вищих навчальних закладів) на постійній основі та в якості бази для проходження практики як рушійну силу у напрямку поліпшення стану фізичної підготовки дітей у невеликих населених пунктах.

Окреслено нормативно-правову базу, що регулює питання розвитку фізкультури на національному та локальному рівнях. Проаналізовано конкретні програми, співставлено їх із практиками країн ЄС (зокрема, Естонії), виокремлено змістовні особливості програм на муніципальному рівні. Запропоновано включити до переліку основних чинників, які здійснюють безпосередній вплив на ефективність розвитку спорту на рівні територіальних громад такі показники як соціально-політичні процеси, загальнонаціональна стратегія, готовність територіальних громад та освітні стандарти.

Висловлено позицію щодо ймовірних способів заохочення і стимулювання молоді викладати фізичну культуру та проводити

позаурочні заняття (секції) у сільських / селищних школах і навчальних закладах у невеликих містах. Розкрито потенційні формати такої роботи, що включають як проведення звичайних уроків із зміною видів спортивних занять, або ж індивідуальну роботу із учнями з обмеженими можливостями. Наголошено на потребі профілактики захворювань опорно-рухового апарату, починаючи із дошкільного віку. Наведено перелік форматів роботи, що доречно застосувати при організації сімейних спортивних конкурсів і спартекіад.

Ключові слова: інфраструктура, секції, черлідінг, скандинавська ходьба, змагання, опорно-руховий апарат, спортивний майданчик.

PARTICIPATION OF YOUNG TEACHERS IN THE DEVELOPMENT OF SPORTS IN RURAL COMMUNITIES

Barkova Julia

Zaporizhzhia National University, Faculty of Physical Education, Health and Tourism,
Department of Physical Culture and Sports

ORCID iD 0000-0002-5177-7763

barkova.juo@gmail.com

The article is devoted to the issues of improving the state of sports development at the level of villages and settlements. The reasons for the significant decline in interest in physical culture are revealed, the expediency of working out practical aspects of solving this problem at the level of territorial communities is substantiated. It is proposed to consider the involvement of young professionals (graduates of higher education institutions) on a permanent basis and as a basis for internships as a driving force towards improving the physical fitness of children in small towns.

The normative-legal base regulating the issues of physical culture development at the national and local levels is outlined. Specific programs are analyzed, compared with the practices of EU countries (in particular, Estonia), the substantive features of programs at the municipal level are highlighted. It is proposed to include in the list of main factors that have a direct impact on the effectiveness of sports development at the level of local communities such indicators as socio-political processes, national strategy, readiness of local communities and educational standards. A position was expressed on possible ways to encourage and stimulate young people to teach physical culture and conduct extracurricular activities (sections) in rural / urban schools

and educational institutions in small towns. Potential formats of such work are revealed, which include conducting regular lessons with changing types of sports, or individual work with students with disabilities. The need for prevention of diseases of the musculoskeletal system from preschool age is emphasized. The list of work formats that should be used in the organization of family sports competitions and sports contests is given.

Key words: infrastructure, sections, cheerleading, nordic walking, competitions, musculoskeletal system, sports ground.

Актуальність теми. Фізична культура та відношення українців до свого здоров'я в останні роки викликають особливе занепокоєння. У зв'язку із пандемією коронавірусної хвороби (COVID-19), здоровий спосіб життя поетапно виходить із площини «модного тренду» і трансформується в об'єктивну потребу, при чому, її відчуває як молодь, так і люди похилого віку. Інтенсифікувати, підвищити інтерес до спорту намагаються фактично на всіх рівнях державно-управлінської та освітньої діяльності, активно долучаються до цього процесу і представники територіальних громад.

Ореолом просвітницької діяльності в напрямку пропаганди фізичної активності прийнято вважати школу та додаткові секції. У свою чергу, органи місцевого самоврядування беруть на себе зобов'язання щодо оновлення спортивного інвентарю, організації проведення змагань, установки майданчиків. Характерно, що популярності набирають не стільки майданчики універсального характеру для заняття спортом, скільки workout place, crossFit, тобто платформи, призначені

для проведення спеціальних тренувань. Вони мають галузеве спрямування, в них відчутна певна ідеологія, меседж, який кореспондується із суб'єктивними переконаннями молоді.

Відповідно, постає амбівалентне завдання: забезпечити новою та урізноманітнити наявну спортивну інфраструктуру на міському (сільському, селищному) рівні, а також долучити молоді і компетентні кадри до викладання фізичної культури у сільських школах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначене питання поставало як опосередкована тематика наукових пошуків у роботах Русакова К.О. та Хотієнко С.В, які досліджують інноваційній підходи до розвитку спорту [7]. Роботи Сіренко Р. Р. спрямовані на опрацювання методів і способів правового регулювання та напрямків активізації занять спортом [8], а от в дослідженнях Фадін М. І. опрацьовуються конкретні кейси і завдання, які доречно застосовувати при виявлених у дітей порушень опорно-рухового апарату [10]. Разом з цим, метою нашої статті є розкриття практичних аспектів та на-

прямків залучення студентів вищих навчальних закладів до викладацької практики / роботи в школі і пропаганди здорового способу життя.

Вклад основного матеріалу.

Формування профільних компетентностей у студентів вищих навчальних закладів, як правило відбувається із урахуванням сучасних суспільно-наукових тенденцій. Основне завдання в умовах глобалізації та девальвації фізичної культури, переважання пасивного способу життя і відпочинку над активним, – зводиться не лише до отримання належного рівня знань і тренування навиків, але й трансляції ідеї ведення здорового способу життя серед молоді (школярів, студентів), залучення до рухової активності інших категорій населення.

Із юридичної точки зору, на розвиток фізичної культури спрямований Закон України «Про освіту» [5], «Про фізичну культуру і спорт» [6], «Про вищу освіту» [1], а також впроваджуються комплексні програми, в яких деталізуються способи та напрями фізичного виховання, очікувані результати, джерела фінансування тощо. Наразі, актуальною є Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089 [9]. До переліку ключових напрямків, що характерно, включено саме цифрову трансформацію культури та спорту, а також належне кадрове забезпечення. Акцент роблять і на доступності розгалуженої

мережі спортивної інфраструктури, особливо для осіб з інвалідністю.

Розробка такого роду довготривалих програм – це практика, інтегрована в Україну із країн ЄС. Якщо взяти до прикладу діючу програму в Естонії, яка має назву «Естонська спортивна політика до 2030 року», то ми чітко прослідковуємо відмінності між обраними підходами. Цілі програми у естонців більш глобальні: саме через пропаганду спорту створити позитивний імідж у державі, покращити ментальне та фізичне здоров'я жителів, спонукаючи їх до довголіття. У вітчизняного аналогу цілі сформовані більшою мірою матеріалістично: Україна визначається спортивною державою, показником чого є кількість перемог на олімпіадах, заняття спортом – свідомий вибір українців, спорт доступний для кожної людини і дана сфера забезпечена кваліфікованими кадрами. Разом з тим, українська стратегія не окреслює конкретні цінності, тоді як в Естонії – це саморозвиток, згуртованість, широка залученість оточення, відкритість. Реальна оцінка можливостей зумовила необхідність виокремлення трьох етапів сфери фізичної культури і спорту України, відповідно, програма розрахована до 2028 року.

При визначенні пріоритетних напрямків ключовим орієнтиром для Естонії стали показники Скандинавських країн за різними критеріями, в основу національної стратегії покладено комплексний аналіз недоліків, що потребують державного регулювання та

подальшого викоринення. У першому випадку наявні згадки про розвиток системи рекреаційних активностей, мапування заходів для оцінки економічного впливу спортивних послуг, екологічній сталості (поширення і пропаганда спорту через волонтерів), проведення міжнародних змагань на території країни. Україна робить акцент на спорті великих досягнень.

Аналізуючи іноземний досвід маємо наголосити на потребі запозичення та адаптації низки цікавих форм підтримки розвитку спорту. Зокрема, мова йде про забезпечення тренерів та інструкторів дитячого та юнацького спорту. Як окремий механізм, такий вид підтримки в Україні передбачений, проте він не корелюється із потенційними і реальними видатками (в т.ч. наданими послугами). Не менш важливою є підтримка хобі-освіти із цільовою аудиторією юнаків і дівчат віком від 7 до 19 років. Саме в рамках даної програми має проявляти активність муніципальної влади, яка в змозі змінити дійсний стан проблем з розвитку конкретних напрямків. Аналогічне стосується і «шкільних олімпійських ігор», підтримки регіонально-оздоровчих центрів, підтримці конкретного спортивного напрямку, що може стати візитною карткою регіону, його родзинкою.

В рамках проведення дослідження, ми піддали аналізу декілька програм розвитку фізичної культури на локальному рівні. Тенденція вказує на те, що кожна територіальна громада само-

стійно обирає період (як правило, від 2 до 4 років), який охоплюватиме реалізація проекту, а також формат її подання. До прикладу, якщо програма Царичанської селищної ради на 2021-2024 роки [4] робить акцент на створенні умов для розвитку фізичної культури, де ключовим суб'єктом є молодь (в т.ч. школярі, діти у дитячих садках), то у випадку із Червоненською селищною об'єднаною територіальною громадою – увага зводиться на профілактиці захворювань і фізичній реабілітації постраждалих а також осіб із інвалідністю [3]. Комплексний підхід до розв'язання існуючих проблем на основі використання програмно-цільового методу передбачає підвищення ролі засобів масової інформації (особливо регіональних) у формуванні здорового способу життя; поліпшення кадрового, науково-методичного, інформаційного, фінансового, медичного забезпечення сфери фізичної культури та спорту; забезпечення розвитку як олімпійських, так і інших видів спорту тощо. Як показує практика, основний масив роботи у вказаному напрямку припадає на освітні відділи органу місцевого самоврядування а також військові комісаріати, безпосередньо навчальні заклади та установи-спортивні секції (за згодою). Розробка проекту Великомихайлівською селищною радою Роздільнянського району Одеської області на 2021 – 2025 роки обумовлювалась іншою глобальною метою – подолання демографічної кризи. Відповідно саме спорт є тією рушійною си-

лою, яка здатна укріпити здоров'я мешканців села, а разом з цим – створити умови для організації змістовного дозвілля і максимальної реалізації здібностей людини.

В світлі цього ми виділяємо чотири основні фактори, які прямо впливають на ефективність розвитку спорту, зокрема, на рівні територіальних громад:

1) соціально-політичні процеси (а саме, децентралізація), що впливають на кон'юнктуру і пропорційність забезпечення спортивним інвентарем, відкриття нових секцій, проведення спартакіад для різних вікових груп із диференціацією за напрямками тощо;

2) загальнонаціональну стратегію, що фіксує пріоритетні напрямки розвитку та способи збільшення кількості спортсменів, стратегічну ціль і способи її реалізації; здійснення моніторингу та оцінювання досягнутих результатів;

3) готовність територіальних громад, що включає наявність спеціалістів, які здатні забезпечити належне облаштування місця для заняття спортом / проведення змагань; кількість передбачених видатків на вказаний сегмент; креативність та ініціативність працівників відповідних напрямків у органах місцевого самоврядування, державної влади та шкільних закладах;

4) освітні стандарти – це, з одного боку ініціативність і професійні знання викладачів, а з іншого – місцеві проекти та особливості їх реалізації, із урахуванням стандартів, визнаних в країнах ЄС.

Якщо перші три аспекти відносять до переліку таких, на які здійснюються вплив переважно з позиції державно-управлінської діяльності, то у випадку із підвищенням якості підготовки фахівців для подальшої викладацької практики – важливою є ініціатива, бажання і ентузіазм суб'єктів освітнього процесу.

Ми в повній мірі підтримуємо позицію Русакова К. О. та Хотієнко С. В., які наголошують на оздоровчій функції фізичної культури, яка реалізується через фізичне виховання [7, с. 146]. Щонайкраще, на нашу думку, її здатні реалізувати випускники вищих навчальних закладів або практиканти, які мають «свіжі» знання, володіють відмінними теоретичними навиками та здатні практикувати їх реалізацію із енергійною молоддю. В силу невеликого фінансування сільських шкіл, питання належної фізичної підготовки школярів постає доволі гостро. За таких умов, органи місцевого самоврядування мають самостійно залучитися до пошуку та стимулювання проходження практики молодими спеціалістами у сфері фізичної культури, а потім реалізації на постійній основі трудового потенціалу у сільських школах. Найбільш оптимальний спосіб – залучення молодих викладачів через систему раціональних бонусів (gifts), до прикладу, безоплатна оренда житла, скорочений робочий графік, збільшене преміювання, систематичний обмін досвідом тощо.

Зі сторони молодих фахівців фідбек буде очевидним за рахунок генерації нових ідей. До прикладу, більшою мірою до спорту схильні представники чоловічої статі, в той час як дівчата надають перевагу більш помірним видам спорту. Молоді фахівців в змозі організувати так звані «черлідінгові команди», які користуються особливою популярністю за кордоном. Для сільської місцевості із невеликою кількістю школярів – це оптимальний варіант по-перше через те, що в одній команді можуть поєднуватися представники різних вікових груп, по-друге, такий вид спорту (у поєднанні із танцювальними елементами) має здатність тримати тіло дівчат в тонусі та хорошій спортивній формі. Викладач, залежно від основного виду змагань, пропонує дівчатам програму виступу команди та окреслює її складові частини (вибір спортивно-технічних та естетичних елементів). Такі групи елементів, як акробатика, піраміди та викиди, мають явні зовнішні відмінності у характері рухів спортсменів та кількісному складі учасників, що виконуються окремо в різні моменти виступу. Кожен елемент черлідінгу можна віднести до одного із шести змагальних рівнів залежно від його відповідності обмеженням того чи іншого рівня складності виходячи із правил безпеки виду спорту. Також обмеження складності елементів застосовуються для вікових груп: категорії «хлопчики, дівчатка» (діти 8 – 11 років) елементи не повинні перевищувати 3 рівень складності, для

категорії «юніори, юніорки» (юніори 12 – 16 років) – 5-й, а «чоловіки, жінки» (дорослі > 15 років) – 6-й. Кінематична програма акумулює цілий набір ознак, які дозволяють відрізнити один елемент від іншого залежно від зміни та утримання пози, орієнтації та переміщення тіла у просторі (в т.ч. відносно партнерів), обертання по анатомічних осях тіла та інших кінематичних параметрів руху тіл спортсменів. Деякі елементи можуть мати схожу структуру руху у різних блоках програми.

В якості експерименту можна відкрити секцію гандболу, що особливо цікавим буде для підлітків. Наразі, цей вид спорту досить розвинений у Скандинавських країнах, а також Франції, Німеччині; він не вибагливий у виборі інвентарю, не складний з позиції правил, саме тому, процес «ребрендингу» занять із фізичного виховання (додаткових уроків в якості секцій) із великою долею ймовірності пройде успішно.

Корисно проводити сімейні змагання чи спортивні вечори, що спонукатимуть батьків займатися спортом спільно із дітьми. Дорослих варто ознайомити із принципами скандинавської ходьби, яка є оптимальною в якості формату сімейного дозвілля на свіжому повітрі.

Слушну думку висловив Сіренко Р. Р., зазначивши, що активна робота має проводитися у навчальних закладах з розвитку фізичної культури молоді з обмеженими можливостями здоров'я та інших груп осіб, які потре-

бують підвищеного соціального захисту [8, с. 3]. Як правило, у невеликих селах, селищах, містах зустрічаються дітки із вадами розвитку, у зв'язку з чим викладач має проявляти до них особливу увагу. Комплекс вправ, підібраний індивідуально, безумовно має сприяти поліпшенню стану, проте більш важливо – не нашкодити дитині.

За доцільне – створення басейнів (їх передача на баланс школи), де могли б займатися як учні, так і жителі сіл / міст виключно при наявності дозволу лікаря. Плавання здатне як знімати втому після трудового дня, зменшуючи навантаження на спину, так і тримати в тонусі все тіло за рахунок залучення до активності всієї групи м'язів. Оптимальним є створення 50 м басейну із окремим відділенням для дітей дошкільного віку. Із аудиторією цього віку вже необхідно розпочинати роботу із профілактики захворювань шиї і хребта. Деформація хребта у дітей та підлітків становить найбільшу частку (48%) всіх медичних візитів, пов'язаних із негативними змінами опорно-рухового апарату – понад 857 280 щороку [10, с. 28]. Для дітей стане корисним проведення «ритмічної гімнастики» – комплексу активних вправ, що виконуються у швидкому темпі, без довготривалих пауз і під сучасну музику. Тут присутній і комплекс вправ з акцентом на розтяжку (stretching), вправи на розвиток сили (power stretch, super flex), які в тому числі допомагають зняти м'язову напругу та елементи йоги.

Висновки. Великий соціальний потенціал фізичної культури та спорту необхідно повною мірою використати на благо України. Це найменш затратні та найефективніші засоби форсованого морального та фізичного оздоровлення нації. Їхню основу становлять, перш за все, воля і благі наміри від самого суб'єкта, морально-психологічний настрій особистості, колективу та суспільства. У спортивній сфері через різноманітність її організаційних форм максимально збалансовані та наближені особисті та суспільні інтереси, вона сприяє довголіттю людини, згуртуванню сім'ї, формуванню здорового, морально-психологічного клімату в різних соціально-демографічних групах, зниженню травматизму й захворюваності. В цьому плані потенціал молодого викладача – необмежений, він може реалізовувати на заняттях та позаурочний час найбільш сміливі експерименти, які йтимуть на благо фізичного і психологічного здоров'я учнів. Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у розробці конкретних методик для профілактики захворювань у дітей молодших класів на уроках фізичної культури.

Список використаних джерел

- Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 243-VIII. 2300-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-19> дата звернення: 08.12.2021)
- Програма розвитку фізичної культури та спорту Великомихайлівської селищної ради на 2021-2025 роки: рішенням сесії селищної ради від 24.12.2020 № VIII

- URL: <https://cutt.ly/5YUP09d> (дата звернення: 09.12.2021)
- Програма розвитку фізичної культури і спорту Червононеської селищної об'єднаної територіальної громади на 2020-2022 роки: затверджена рішенням Голови селищної ради від 23.12.2019 № 51 URL: <https://cutt.ly/9YUPE3I> (дата звернення: 03.12.2021)
- Програма розвитку фізичної культури і спорту на 2021 – 2024 роки Царичанської селищної ради: затверджена рішенням Голови селищної ради від 23.12.2020 № 151-3/VIII URL: <https://tsarichanka-gromada.gov.ua/14-programa-rozvitku-fizichnoi-kulturi-i-sportu-na-2021-2024-roki-1611218714/> (дата звернення: 06.12.2021)
- Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22
- Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994, № 14, ст.80
- Русакова К.О., Хотієнко С.В. Інноваційні напрямки розвитку масового спорту серед молоді. Матеріали Регіональної наукової інтернет-конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання та спорту в сучасних умовах»: збірник наукових праць. ДНУ ім. О. Гончара. Дніпро, 2020. 199 с.
- Сіренко Р. Р. Уніфікація механізмів державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти України. Дис... доктора наук з державного управління. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2019. 457 с.
- Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2020-p#Text> (дата звернення: 06.12.2021)
- Фадін М. І. Особливості кінезотерапії при легких і середніх викривленнях хребта: дипломна робота на зд. ступ. бакалавра за спец. «фізична реабілітація». Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2019. 98 с.